Bestuursdienst

gemeente Groningen

Dnst./Afd. RO/EZ RO/W&M/Van Haaften

Onderwerp Bestedingsvoorstel budget monumenten 2008

Bezoekadres
Waagstraat 1

Postadres
Postbus 20001
9700 PB Groningen

Wij zijn met het openbaar vervoer bereikbaar, buslijnen
1, 2, 3, 5, 6, 11, 13, 16

Informatie over vertrektijden krijgt u via 0900-92 92

In uw antwoord graag datum en kenmerk vermelden.

E-mailadres
bestuursdienst@bsd.groningen.nl

Website
www.groningen.nl

GRIFFIE
reg.nr. GR08.1661897
ingek. 18 AUG 2008
class. -2.07.51
te beh. door: GR
kopie gez. aan:

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 050 367 82 28 Bijlage(n) 1 Ons kenmerk RO 08.1648720

Datum 19 AUG 2008 Uw brief van Uw kenmerk

Geachte mevrouw/heer,

Deze brief gaat over de voorgenomen besteding van de door u gereserveerde middelen voor monumenten in 2008.

De uitgangspunten van het monumentenbeleid zijn vastgelegd in de nota "Van ethiek naar strategie" (1995) en aanvullende nota's als het gemeentelijke Kanjerplan (1996), de nota "Toen voor straks" (2000) en de Herijking Monumentensubsidiebeleid (2002). Aan de jaarlijkse evaluatie (zie bijlage) kan de conclusie worden verbonden dat het door uw raad vastgestelde beleid in grote lijnen volgens plan wordt gerealiseerd.

Het reguliere budget voor monumenten is voor de periode 2007 t/m 2009 met 100.000 euro teruggebracht tot 550.000 euro per jaar. In 2007 en 2008 is het mogelijk gebleken dit bedrag weer met 250.000 euro op te hogen als gevolg van een ruil met wijkvernieuwingsgelden.

De criteria voor subsidieverlening liggen vast in de subsidieverordening. De feitelijke invulling van dit jaarprogramma betreft zoals gebruikelijk een mix van diverse aspecten van de monumentenzorg. Door het teruglopen van het budget en de groei van het aantal monumenten, ontstaat er (ondanks vergaand snoeien in mogelijkheden om subsidie te verkrijgen) toenemende spanning in de bestedingsprogramma's. Dit komt onder meer tot uiting in de jaarlijkse overtekening van het beschikbare budget. In de loop van het jaar zal blijken in hoeverre het totale programma gerealiseerd kan worden, m.a.w. of aanvragers op tijd (voor het eind van het jaar) met uitgewerkte plannen komen waarvan de subsidiabele kosten kunnen worden vastgesteld. Daarbij geldt: "wie het eerst komt, het eerst maalt". Door de overtekening van het programma wordt voorkomen dat er aan het eind van het jaar budget overblijft. Bij ontoereikend budget schuiven de laatst ingediende plannen door naar volgend jaar. Deze werkwijze wordt al jaren toegepast.

Onderwerp Bestedingsvoorstel budget monumenten 2008

gemeente Groningen

Zoals ieder jaar is er in het bestedingsprogramma een bijdrage in het onderhoud van de traditionele onrendabele monumenten: de kerken en de molens. Daarnaast is een deel van het budget gereserveerd voor de restauratie van door u als zodanig benoemde "kanjers". In de rubriek "probleemgevallen" staan projecten waar om de een of andere in de nota genoemde reden financiele steun nodig is om de gestelde instandhoudingsdoelen te kunnen realiseren. Daarnaast zijn er middelen gereserveerd voor "beter verbeteren", een premie op planmatig onderhoud, promotionele activiteiten (waaronder de organisatie van de Open Monumentendag en de publicatie van ons jaarboek Hervonden Stad) en voor onderzoek, documentatie en beschrijving van monumenten.

Zeer belangrijk voor de inbreng van de cultuurhistorie in de Ruimtelijke Ordening is tot slot de ontwikkeling van een interactieve *Cultuurhistorische Waarden Kaart* (CWK). Om deze kaart samen te kunnen stellen hebben wij binnen het monumentenbudget ruimte gereserveerd om aanvullende inventarisatie- en waarderingswerkzaamheden uit te kunnen voeren, alsmede om de automatisering te kunnen bekostigen. Wij verwachten op de aanstaande Open Monumentendag (2e zaterdag in september) een eerste aanzet van de CWK via de gemeentelijke website op internet beschikbaar te hebben.

Mede naar aanleiding van de discussie in 2005 over sloop in de beschermde stadsgezichten hebben wij op 1 juli 2008 bijna 200 extra gemeentelijke monumenten aangewezen.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders
van Groningen,

de burgemeester, de secretaris,

BIJLAGE 1 **evaluatie juli 2008**

Jaarlijkse evaluatie "Van ethiek naar strategie", derde nota monumenten gemeente Groningen (1995), het Gemeentelijke kanjerplan (1996) en de Herijking van het monumentensubsidiebeleid (2002).

Voor we puntsgewijs ingaan op de evaluatie van het door u vastgestelde beleid, willen we u onder het kopje *algemeen* eerst deelgenoot maken van enkele algemene noties en trends.

Algemeen

- **De hoofddoelstelling van het gemeentelijke monumentenbeleid is de integratie van de cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening.** Met andere woorden: bestaande waarden handhaven, te ontwikkelen waarden stimuleren en voorkomen dat bestaande kwaliteit verloren gaat als gevolg van herontwikkeling met een beperkte doelstelling. Waar dit met behulp van regelgeving kan worden afgedwongen, komt dit tot stand. Waar de regelgeving ontbreekt of tekortschiet (zoals in beschermde stadsgezichten, in stedenbouwkundige plannen, in projecten, etc.) kan alleen op overtuiging, of met geld gestuurd worden. Omdat dat geld in beperkte mate beschikbaar is, wordt het beoogde doel in de praktijk in bescheiden mate gehaald.

- Als voorbeeld van het voorgaande speelde in 2005 een discussie over een aantal sloopkwesties in de binnenstad, waaruit bleek dat het Beschermd Stadsgezicht geen handvat biedt om sloop van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing tegen te houden. In het verleden liep dit niet zo'n vaart, omdat sloop en nieuwbouw zonder subsidie financieel meestal niet uitkon. De indruk bestaat dat hierin nu een keerpunt wordt bereikt als gevolg van het feit dat de grondkosten veel harder zijn gestegen dan de waarde van de opstal. We hebben dit in de nota "(on)gewenste ontwikkelingen in Beschermde Stadsgezichten(?)" aan de orde gesteld. Daaruit voortvloeiend is besloten maatregelen te treffen in de vorm van de aanwijzing van 300 extra gemeentelijke monumenten, de problematiek bij de herziening van bestemmingsplannen te betrekken en de haalbaarheid van (voor)gevelbescherming van grotere aantallen panden te laten onderzoeken. Aan de realisatie hiervan wordt hard gewerkt, maar de financiële middelen ontbreken vooralsnog om de eigenaren van de nieuwe gemeentelijke monumenten tegemoet te kunnen komen.

Evaluatie punten uit de nota "Van ethiek naar strategie":

a. Vergroting van het aandachtsgebied

- Sinds de **inventarisatie en selectie** van architectuur en stedenbouw uit de periode 1850-1940 (1994) staan/liggen er in de gemeente Groningen 635 van rijkswege beschermde monumenten, 33 archeologische rijksmonumenten en acht rijksbeschermde stadsgezichten. De inventarisatie, waardering en selectie van naoorlogse architectuur en stedenbouw tot ca. 1970 heeft eind 2004 zijn beslag gekregen met de aanwijzing van 75 naoorlogse monumenten en complexen als gemeentelijk monument, waarmee het aantal gemeentemonumenten op 214 is gekomen. Het landelijk gebied behoort

inmiddels nadrukkelijk ook tot het aandachtsgebied van monumenten en archeologie, al bestond hier tot voor kort nog een grote leemte in kennis. Inmiddels is het gehele boerderijenbestand in de gemeente geïnventariseerd (235) en is een selectie hiervan (31), evenals van archeologisch waardevolle plaatsen (22) bij besluit van 25 juli 2006 voorgedragen om te worden aangewezen als gemeentelijk monument. Dit geldt ook voor ruim 150 bouwhistorisch waardevolle casco's in de binnenstad daterend van vóór 1850. In aanvulling daarop is in het afgelopen jaar een aanvullende selectie gemaakt van gebouwen uit de periode 1850-1940 (100) die in 1994 niet voor rijksbescherming in aanmerking zijn gekomen. Laatstgenoemde groep is bij besluit van 16 oktober 2007 eveneens voorbeschermd. Op 1 juli 2008 zijn 199 gebouwen en terreinen (oude casco's binnenstad, boerderijen en archeologische sites) definitief aangewezen als gemeentelijk monument. In 2009 volgt de definitieve aanwijzing van gebouwen uit de periode 1850-1940, alsmede een kleine aanvulling op de eerder genoemde groepen. Als gevolg van deze "bezemronde" is de bescherming van de cultuurhistorische waarden gemeentebreed (voorlopig) goed vastgelegd.

- Als gevolg van **wijzigingen in de Woningwet** is sinds enkele jaren een aantal (bouw)werkzaamheden aan gebouwen vergunningvrij geworden. Door middel van de Welstandsnota is geprobeerd om wat landelijk rond de beeldkwaliteit is vrijgesteld weer enigszins in banen te leiden. Desalniettemin is bijvoorbeeld de opmars van kunststofkozijnen in Beeldbepalende panden buiten de Beschermde Stadsgezichten niet meer te stoppen. Binnen de Beschermde Stadsgezichten zoeken we de juridische grenzen op en werpt een actief opsporing- en handhaafbeleid inmiddels zijn vruchten af. Met de gezamenlijke makelaars wordt met een zekere regelmaat overleg gevoerd over door hen te geven voorlichting aan nieuwe eigenaren.

- **Kleurgeving** van gebouwen bepaalt (naast architectuur) voor een belangrijk deel het aanzien van de openbare ruimte. Bij vrijwel alle onderhoud en herstelwerkzaamheden bij monumenten wordt bekeken in hoeverre op basis van onderzoek kleurherstel mogelijk is. Veel voorbeelden hiervan zijn te vinden in het jaarboek "Hervonden Stad".

- **Informatieverstrekking over monumenten** aan eigenaren en geïnteresseerden loopt in eerste instantie via het Loket Bouwen & Wonen van de dienst RO/EZ. Daarnaast worden jaarlijks vele honderden meer specifieke vragen beantwoord door medewerkers van het backoffice monumenten & archeologie. **Publieksvoorlichting** komt tot uiting in diverse lezingen, tentoonstellingen, krantenartikelen en publicaties, waaronder het al eerder genoemde "Hervonden Stad", het jaarboek voor archeologie, bouwhistorie en restauratie, dat in 2007 voor de 12e keer verscheen. Komend jaar wordt voor de 22e keer de Open Monumentendag door ons georganiseerd, een evenement met jaarlijks rond 15.000 geregistreerde bezoeken. De website Monumenten en Archeologie (onderdeel van de gemeentelijke site) is gedurende het afgelopen jaar een beetje verwaarloosd als gevolg van andere werkzaamheden. Wij zullen hier in het najaar verandering in brengen. De interactieve Cultuurhistorische Waarde Kaart, waaraan op dit moment hard wordt gewerkt, zal ook voor het publiek toegankelijk worden gemaakt op internet. Hierop wordt alle bij de gemeente beschikbare informatie over cultuurhistorie (archeologie, bouwhistorie, monumenten, etc.) ontsloten.

b. Discussie over de wijze van restaureren

- Centraal in ons beleid staan enerzijds **zorgvuldige instandhouding** van oorspronkelijke bouwsubstantie en, als dit niet kan, behoud van de vorm en materiaal; anderzijds een herkenbare vormgeving van noodzakelijke wijzigingen en toevoegingen. Bouwhistorisch onderzoek en documentatie is daarbij een voorwaarde. Ook het rijksbeleid richt zich steeds meer op instandhouding en steeds minder op restauratie, hetgeen o.a. tot uiting is gekomen in de nieuwe rijksregeling Besluit Rijkssubsidieregeling Instandhouding Monumenten (BRIM).

- Er bestaat **geen eenduidige restauratiemethode**. Gaafheid en zeldzaamheid van een monument, de gebruikswaarde en de kwaliteit van de toevoeging kunnen leiden tot nuancering van uitgangspunten. De eigenaardigheden van een object, de onder te brengen functie, de wensen van de opdrachtgever en de kwaliteiten van de architect zullen bij iedere restauratie opnieuw, tegen het licht van genoemde uitgangspunten, tot een individuele afweging leiden: maatwerk dus. Op basis van de adviezen van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) alleen bij rijksmonumenten, de Monumenten-/welstandscommissie, de eventuele bedenkingen na ter visie legging en het ambtelijk RO/EZ-advies, wordt door het college al dan niet een monumentenvergunning verleend. Deze discussie wordt bij ieder verbouw/restauratieplan met opdrachtgever en/of architect opnieuw gevoerd. De afschaffing van het verplichte RACM-advies bij vergunningverlening bij rijksmonumenten leidt per saldo tot een verzwaring van het oordeel van de gemeentelijke monumentencommissie. Met de voorzitter en de secretaris van de commissie worden plannen uitgewerkt om de commissie hiervoor beter toe te rusten.

- In toenemende mate vindt met de aanvrager z.g. **vooroverleg** over de in te dienen monumentenaanvraag plaats. Doel hiervan is de kans op het honoreren van een aanvraag te vergroten. Het verkleint bovendien de kans dat tijdens de procedure nog ingrijpende wijzigingen in een plan moeten worden gemaakt. Het vooroverleg vindt dikwijls plaats aan de hand van een door gemeentelijke bouwhistorici opgesteld rapport, waarin de bouwgeschiedenis en een waardestelling van het pand staan beschreven. Een dergelijk rapport heeft een dubbelfunctie: enerzijds geeft het de aanvrager randvoorwaarden mee voor de planvorming, anderzijds is het de meetlat waarlangs de wijzigingsvoorstellen beoordeeld worden.

- De invoering van de z.g. **omgevingsvergunning** per 1/1/2010(?), waarbij een groot aantal bestaande vergunningen onder één vergunning moet gaan vallen, omvat ook de monumentenvergunningen voor rijks- en gemeentelijke monumenten. Omdat de toetsing van een aanvraag op bijvoorbeeld het bouwbesluit, milieu- en brandweereisen consequenties heeft voor de monumentenaanvraag, zal de druk op dit onderdeel toenemen. De functie restauratiedeskundige wordt op dit moment door slechts één persoon vervuld.

c. Integratie met andere disciplines op het vlak van de ruimtelijke ordening

- Het is inmiddels goed gebruik geworden dat, indien daarvoor aanleiding bestaat, bij stedenbouwkundige plannen en bestemmingsplannen **een cultuurhistorische**

inventarisatie en analyse van het gebied wordt gemaakt. De resultaten daarvan kunnen vervolgens als bouwstenen voor planvorming worden gebruikt. De doelstelling, inbreng van de cultuurhistorische waarden in afwegingen op het gebied van de ruimtelijke ordening, krijgt hiermee geleidelijk vorm. De eerder genoemde Cultuurhistorische Waarden Kaart (CWK) moet hierbij een belangrijk hulpmiddel worden. Nu nog moet de noodzakelijke informatie telkens ad hoc bij elkaar gesprokkeld worden. In de CWK zal deze merendeels direct voor handen zijn. Wegens de personele capaciteit zijn de inspanningen op het gebied van advisering voor bestemmingsplannen het afgelopen jaar beperkt gebleven.

- Ook moeten we constateren dat de **inbreng van cultuurhistorie** in projecten steeds lastiger wordt, omdat het vaak kostenverhogend werkt (of minder opbrengst oplevert) en hiervoor vanuit de cultuurhistorie geen financiële middelen ter compensatie kunnen worden ingebracht.

- De "kloof" tussen **monumentenzorg en de actuele bouwpraktijk** wordt steeds kleiner. Bekommerde monumentenzorg zich 15 jaar geleden alleen om de binnenstad, via de vooroorlogse stad heeft monumentenzorg zich door de inventarisatie en selectie van jongere bouwkunst en stedenbouw tot ca. 1970 óók een plaats verworven in de naoorlogse wijken. Parallel daaraan zijn monumentenzorg en archeologie zich actief gaan bemoeien met de mede door stadsuitbreiding in het gedrang komende cultuurhistorische waarden in het landelijke gebied.

d. Onderzoek en documentatie

- In 2000 heeft u de nota **"Toen voor straks"**, over onderzoek en beheer van cultuurhistorische waarden (archeologische, bouwhistorische en historisch geografische) vastgesteld. Het doel daarvan was een betere inbedding van het cultuurhistorisch onderzoek in de ruimtelijke ordening, zowel beleidsmatig als praktisch tijdens de uitvoering. Ondanks alle goede intenties blijkt dit in de praktijk vaak lastig realiseerbaar.

- Met ingang van 1 september 2007 is **nieuwe archeologiewetgeving** op basis van het verdrag van Malta van kracht geworden. Het uitgangspunt van deze wet is dat archeologische sporen zo veel mogelijk in situ bewaard moeten worden en dat, als dit niet mogelijk is, de verstoorder van de grond voor de kosten van het archeologisch onderzoek opdraait. De wet is erg gericht op marktwerking. Onder druk van enkele amendementen voorziet de wet nu in een grotere regierol voor gemeenten en dat is belangrijk om continuïteit van onderzoek en documentatie te waarborgen. Gemeenten zijn verplicht om hun archeologiebeleid in bestemmingsplannen vast te leggen en een verordening vast te stellen, waarin de uitvoering van het beleid geregeld kan worden. Voor de werkzaamheden met betrekking tot de implementatie van de nieuwe archeologiewetgeving is per 1 oktober 2007 – op tijdelijke basis – een 2^{e} gemeentelijk archeoloog aan-getrokken. Op dit moment wordt gewerkt aan de implementatie van de nieuwe wetgeving in het gemeentelijke beleid. Wij hopen u hiervoor in 2009 concrete voorstellen voor te leggen.

- De **bouwhistorische inventarisatie** van ruim 1200 panden in de binnenstad met uiterlijke kenmerken van vóór 1850, die in 2003 van start is gegaan en volgens planning 7 a 8 jaar zou gaan duren, ligt redelijk op schema. Dit zelfde geldt voor de inventarisatie van de circa 235 historisch waardevolle boerderijen en keuterijtjes in het landelijk gebied. Zoals eerder genoemd is een selectie van de meest waardevolle panden en boerderijen inmiddels beschermd als gemeentelijk monument. De informatie uit de inventarisaties wordt tevens gebruikt bij de beoordeling van (ver)bouwaanvragen en als vulling voor de samen te stellen Cultuurhistorische Waarden Kaart.

e. De komende restauratieopgave, behoud en onderhoud

- De **verantwoordelijkheid voor instandhouding** en zorgvuldig beheer van monumenten ligt primair bij de eigenaar. Na de grote restauratie-inspanning in de binnenstad gedurende de jaren '80 en '90 heeft de restauratiebehoefte geleidelijk plaatsgemaakt voor een instandhoudings- en onderhoudsbehoefte. Onderhoudskosten van rijksmonumenten zijn fiscaal aftrekbaar; daarbovenop is recent een nieuwe rijks-instandhoudingsregeling van kracht geworden (zie hierna). Eigenaren van gemeente-monumenten kunnen jaarlijks alleen gebruik maken van de "beter verbeteren"-regeling. Voor onrendabele monumenten zonder fiscale mogelijkheden en andere "probleem-gevallen" blijft subsidie of een financieringsfaciliteit een voorwaarde om te kunnen blijven bestaan. Door enerzijds bezuinigingen en anderzijds stijging van de bouwkosten en toename van het aantal monumenten worden de mogelijkheden voor financiele ondersteuning van gemeentelijke monumenten steeds geringer.

- Per 1 februari 2006 is de **nieuwe rijksinstandhoudingsregeling BRIM** van kracht geworden. De nieuwe rijksregeling maakt onderscheid tussen enerzijds rendabele en onrendabele **rijksmonumenten** en anderzijds tussen wel en niet fiscaalplichtige eigenaren. Bij de rendabele monumenten (o.a. alle woonhuizen) krijgen de fiscaal-plichtige eigenaren naast de fiscale aftrek een laagrentende lening van max. 70% van de fiscaal vastgestelde onderhoudskosten. De niet-fiscaalplichtige eigenaren van rendabele monumenten krijgen een 100% laagrentende lening. Eigenaren van onrendabele monumenten kunnen nog steeds subsidie krijgen. De gemeente gaat er voor deze regeling als Loket tussenuit. Eigenaren dienen hiervoor direct in contact te treden met de Rijksdienst (RACM) en het Nationaal Restauratiefonds (NRF). De vergunningverlening bij verbouw van rijksmonumenten is en blijft wel een verantwoordelijkheid voor de de gemeente.

- Na de aanwijzing van 75 naoologse monumenten in 2004 worden in 2008 en 2009 opnieuw ruim **300 gemeentelijke monumenten** aangewezen, waarmee het totaal aantal gemeentelijke monumenten rond de 550 komt te liggen. Het is wenselijk voor deze groep een financieel vangnet voor instandhouding te creëren.

- Bij raadsbesluit van 31 mei 2006 is de **gemeentelijke Monumentenverordening** voor het laatst herzien. De belangrijkste aanpassing betrof de invoering van de z.g. voor-bescherming. Dit houdt in dat het betreffende gebouw vanaf het moment van kennis-geving van het voornemen tot aanwijzing aan de eigenaar al onder de bescherming van de verordening valt. Dit artikel is overgenomen uit de Monumentenwet. Het heeft bij de huidige aanwijsronde van gemeentelijke monumenten zijn diensten bewezen.

- **Planmatig onderhoud** van onroerend goed kan de onderhoudskosten in veel gevallen aanzienlijk drukken. De realiteit is echter dat planmatig onderhoud bij eigenaren geen vanzelfsprekendheid is. Dit geldt in mindere mate ook voor eigenaren van monumenten. Pogingen om eigenaren met een subsidiepremie te verleiden tot het afsluiten van meerjaren onderhoudscontracten zijn veelal mislukt, omdat men terugschrikt voor de hoge kosten. De Vereniging van Eigenaren (VvE) van enkele naoorlogse woningcomplexen blijken hierin nu toch geïnteresseerd.

- Ten aanzien van het eind 1996 door u vastgestelde **gemeentelijke kanjerplan** kunnen we meedelen dat de uitvoering daarvan een succes is en zijn voltooiing nadert. Het kanjerplan betreft een beargumenteerde lijst van te restaureren/revitaliseren grote monumentale gebouwen in de stad, die in veel gevallen hun oorspronkelijke functie hebben verloren of op korte of langere termijn zullen verliezen en die vermoedelijk bij uitzondering op eigen kracht een "nieuw leven" kunnen beginnen. Door een drastische herziening van het subsidiebeleid in 1996 kon hiervoor per kanjer gemiddeld 300.000 gulden worden vrijgemaakt. Na onder meer een publieksenquête in de Gezinsbode (meer dan 2000 inzendingen) heeft de raad in 1996 uit 83 genomineerde gebouwen een selectie van 30 gemaakt. Deze 30 zouden in de periode van 10 jaar worden aangepakt. In 2001 is besloten het aantal uit te breiden tot 38. Bij de Herijking van het Monumenten subsidiebeleid in 2002 is bepaald dat nog 10 "kanjers" aangepakt zouden mogen worden. Inmiddels zijn 53 als kanjer genomineerde gebouwen weer uit de steigers, zijn/gaan er 3 nog in uitvoering (voormalig RUG-lab. Bloemsingel 10, de kerk aan de S.S. Rosensteinlaan en de z.g. dubbele loods op het CiBoGa-terrein na de terugplaatsing op 26 mei). Als laatste en meest problematische kanjer rest ons nog Watertoren-noord, waarvoor op dit moment opnieuw plannen worden gemaakt. Realisatie daarvan door het Groninger Monumenten Fonds kan alleen door de overdracht aan het GMF vergezeld te laten gaan van een forse bruidsschat.
  Conclusie kanjerplan: 11 jaar na vaststelling van het kanjerplan (waarbij het voornemen was in die 10 jaar 30 kanjers aan te pakken) zijn op dit moment 53 gebouwen al dan niet met behulp van een financiele bijdrage gerevitaliseerd. Dit aantal zal met de nog in uitvoering zijnde 3 gebouwen nog groeien tot 56. Als sluitstuk van het kanjerplan hopen we de dit jaar 100-jarige Watertoren-noord in 2009 te revitaliseren.

- Tijdens de realisatie van het gemeentelijke kanjerplan werd steeds duidelijker dat kanjers en andere grote monumenten, die het moeilijkst rendabel te maken zijn (zoals de watertoren(s), kerkgebouwen en molens), niet door de markt worden opgepakt en uiteindelijk overblijven. Voor dergelijke gebouwen hebben we samen met andere overheden, corporaties en marktpartijen het **Groninger Monumenten Fonds NV** opgericht. Het GMF is een publiek-private samenwerking, die moeilijk rendabel te maken panden verwerft, restaureert en langdurig in beheer houdt. Het GMF is inmiddels eigenaar van 11 rijksmonumenten, waarvan er 6 in stad staan en 5 in de provincie. Het GMF beschikt over een werkkapitaal van ruim 3 miljoen euro in de vorm van aandelen en achtergestelde leningen. Van de gemeente kreeg het GMF een achtergestelde lening van 1 miljoen euro. Zolang het GMF geen dividend aan de aandeelhouders betaalt, kan zij bij de gemeente na overlegging van goedgekeurde jaarstukken een rentesubsidie aanvragen. Omdat de jaarrekening van het GMF over 2007 nog niet gereed is, is deze over 2007 nog niet verstrekt. Het GMF heeft de restauratie van het Regulateurshuis op

het CiBoGa-terrein inmiddels voltooid en werkt aan plannen voor de revitalisering van het Prinsenhof, de dubbele loods op het CiBoGa-terrein en Watertoren-noord.

- De in 1995 geïntroduceerde regeling **"beter verbeteren"** doet zijn werk. De regeling heeft tot doel instandhouding en herstel van historisch waardevolle onderdelen van monumentale gebouwen, met name bij de duizenden niet beschermde monumentale gebouwen (beeldbepalende panden), waar dit niet met regelgeving kan worden afgedwongen. Dit behoud van beeldkwaliteit betreft o.a. karakteristiek vormgegeven dakkapellen, erkers, balkons, glas in lood, raamroedenverdelingen, etc. Het betreft een verleidingsinstrument, een bescheiden subsidieregeling (40% van de subsidiabele kosten met een maximum van € 2500,-- per pand).
  De regeling wordt enerzijds vaak toegepast in combinatie met (achterstallige) onderhoudswerkzaamheden, anderzijds als EHBO-doos bij dreigende verminking van beeldkwaliteit en soms als kruipolie om een herstelactiviteit in beweging te krijgen. In de afgelopen jaren is de beeldkwaliteit van honderden panden met een dergelijke subsidie verbeterd.

f. Strategischer inzet van financiële middelen

In aanvulling op de evaluatie in de nota **Herijking monumentensubsidiebeleid**, die op 30 januari 2002 is vastgesteld, en waaruit bleek dat de doelstellingen en de voorgestelde financiële ombuigingen uit 1995 in grote lijnen zijn gerealiseerd, kunnen we op deze plaats het volgende opmerken:

- Sinds de vaststelling van genoemde nota, waarin geraamd werd dat er in de periode 2007-2010 jaarlijks 1 miljoen euro nodig zou zijn, is het beschikbare budget ruim de helft hiervan (€ 550.000,--). Als gevolg daarvan stagneert de uitvoering van projecten en kan eigenaren van nieuw aan te wijzen gemeentelijke monumenten weinig financiële ondersteuning geboden worden bij de instandhouding van hun monument.

- Op 1 februari 2006 is het **Besluit Rijksregeling Instandhouding Monumenten (BRIM)** inwerking getreden. Hierdoor geldt er voor eigenaren van woonhuizen en boerderijen zonder agrarische functie (rijksmonument zijnde) naast de fiscale aftrek van onderhoudskosten de mogelijkheid van het verkrijgen van een laagrentende lening bij het Nationaal Restauratie Fonds (NRF). De molens zijn als eerste categorie in de nieuwe rijksregeling ingestroomd.

- De revolverende inzet van financiële bijdragen uit het **Stimuleringsfonds** wonen en monu-menten (Swm) begint goed op gang te komen. Wel moet worden opgemerkt dat er situaties zijn waarbij het niet lukt een lening te verstrekken en de restauratie dus niet van de grond komt. Omdat de instandhouding voor ons belangrijker is dan de vraag of een eigenaar aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen, moet in dergelijke gevallen een mix, met als uiterste een subsidie à fond perdu, mogelijk zijn.

- Over de in het raadsbesluit van 30 januari 2002 gestelde **nieuwe subsidiedoelen** kunnen we het volgende mededelen:
  a. Financiële bijdrage aan naoorlogse monumenten. Met uitzondering van de "beter-verbeteren" regeling heeft dit nog nauwelijks plaatsgevonden, omdat een goed

kader en de bijbehorende middelen hiervoor ontbreken. Wel zijn/worden in enkele gevallen premies op planmatig onderhoud uitgekeerd.

b. Samenstellen cultuurhistorische kwaliteitskaart. Zowel inhoudelijk als technisch zijn de voorbereidende werkzaamheden hiervoor in volle gang. De "kaart" zal in fasen tot stand komen; feitelijke realisatie zal jaren in beslag nemen. De realisatie van de "kaart" krijgt een hoge prioriteit binnen de bestaande budgetten. Een pilot is voltooid, het wachten is nu op tijd en capaciteit om het grote geheel te gaan vullen.

c. Met betrekking tot de restauratie van de monumentale woningcomplexen met individueel eigendom worden vooralsnog geen nieuwe initiatieven ontplooid vanwege budgettaire kaders en teleurstellende ervaringen bij het BernoulliPLUS project.

d. Het Groninger Monumentenfonds NV (GMF) begint goed op stoom te komen. Na de voltooiing van de restauratie van het Regulateurshuis wordt gewerkt aan plannen voor de revitalisering van het "Prinsenhof", de dubbele loods (CiBoGa), en Watertoren-noord.

e. De uitbreiding van het kanjerplan sinds 2002: zie hiervoor bij kanjerplan.

- De kaders voor subsidieverlening liggen vast in de Algemene **Subsidieverordening** Gemeente Groningen, Hoofdstuk 5 Monumenten en monumentale waarden, laatst gewijzigd bij raadsbesluit 18/12 2002 en inwerking getreden op 1/1 2003.